

MuĀterije viĀje ne svraćaju

21/03/2009 23:03 by BanjaLukauSrcu

Stari zanati, poput krojaĀ•kog i obuĀ•arskog, koji su u svijetu gotovo potpuno iskorijenjeni, polako izumiru i kod nas. Iako su te zanatlije u BiH nekada imale pune ruke posla, danas teĀiko sastavljaju kraj s krajem.

Sve je manje muĀterija, kaĀ•u, jer je kupovna moĀ• ljudi oslabila, a obaveze prema drĀ•avi su velike, tako da na kraju mjeseca jedva ostaju na pozitivnoj nuli. Borka PopoviĀ•, vlasnica banjaluĀ•kog krojaĀ•kog servisa "Borka", kaĀ•e da iz dana u dan ima sve manje posla, tako da teĀiko Ā•ivi. "Zbog male plateĀ•ne moĀ•i ljudi zanatlije danas teĀiko mogu da zarade dovoljno novca za preĀ•ivljavanje. Nije posao u padu zbog toga Āito je danas svugdje moguĀ•e kupiti jeftinu garderobu, nego zato Āito ljudi nemaju novca", smatra PopoviĀ•eva. ZahvaljujuĀi vrlo niskim cijenama, kako istiĀ•e, uspijeva da zadrĀ•i neke stalne muĀterije. "Zanatlije Ā•ive vrlo loĀ•e. Mnogo nam je teĀiko jer nemamo nikakvih uslova za rad, a niko nas ne pita kako nam je. Mi uopĀ•te ne bi trebalo da plaĀ•amo ove koje kakve dadĀ•bine, jer to Āito mi zaradimo jedva nam bude dovoljno da platimo sve raĀ•une. Od ovog posla preĀ•ivljam zato Āito moram, kao i svi", kaĀ•e PopoviĀ•eva. Dodaje da je zimski period najloĀiji za posao jer se ljudi istroĀ•e za praznike. Iako i sama priznaje da je mjeseĀna zarada vrlo mala, kaĀ•e da ipak rado izlazi u susret penzionerima i ljudima kojima je i cijena od pet KM preskupa, pa im Āije po joĀi niĀ•im cijenama. PoĀito od Āivenja ne moĀ•e sebi obezbijediti gotovo ni pristojan Ā•ivot, kaĀ•e da kĀ•erki, koju je nauĀ•ila da Āije, ne bi preporuĀ•ila da krene njenim stopama, ali ipak istiĀ•e da je dobro znati taj zanat poĀito ju je odrĀ•ao za vrijeme proĀilog rata u BiH. "Da nisam znala da Āijem ko zna kako bih preĀ•ivjela godine rata. MoĀ•da bih sada negdje kopala po kontejneru", kaĀ•e PopoviĀ•eva. I njena koleginica DuĀjanka GajiĀ•, vlasnica krojaĀ•ke radnje "DuĀjka", slaĀ•e se da posla nema baĀi previĀ•e, ali kaĀ•e da sve to zavisi od prijema ljudi, kvaliteta usluge, cijene i brzine rada. Da je iz godine u godinu posla sve manje primijetio je i DĀ•emal KurahoviĀ•, uĀ•ar s BaĀjĀ•arĀije u Sarajevu, Āiji se Ā•lanovi porodice tim zanatom bave viĀ•e od 100 godina. IstiĀ•e da je problem u tome Āito stari zanati nemaju apsolutno nikakve zaĀitite. "Situacija je katastrofalna. Ponekad nemam ni 20 KM da kupim bocu s plinom kako bih se ugrijao. BaĀjĀ•arĀija je oduvijek bila simbol Sarajeva, a ono po Ā•emu je prepoznatljiva, Āito je krasi, su stari zanati. Nekada ih je bilo 80, a danas moĀ•da dvadesetak. Nestaju, gase se zbog vremena koje ih je pregazilo, a prvenstveno zbog nedovoljne brige drĀ•ave. Nema viĀ•e sabljara, biĀ•akĀ•ija (noĀ•ara), Ā•urĀ•ija (krznara), kovaĀ•a", kaĀ•e KurahoviĀ•. PoĀito se ovim poslom bavi veĀ• 50 godina, kaĀ•e da i trojica sinova Ā•ele da od njega naslijede zanat, ali ne vide perspektivu u njemu. "TeĀjka su vremena. Ne moĀ•emo se ljutiti na graĀ•ane, jer mnogi nemaju para ni za hljeb, ali drĀ•ava treba da zaĀititi stare zanate. Sve ovo, od mreĀ•e za spavanje, ljuljaĀiki, zavjesa, sita, sve je to ruĀ•ni rad. Ne moĀ•emo ga prodati u bescjenje. Svi mi volimo kvalitet, ali nemaju ljudi od Ā•ega da kupe. Ako drĀ•ava neĀito ne poduzme, svi preostali zanati Ā•e se, jedan po jedan, ugasiti", poruĀ•uje KurahoviĀ•. Nezadovoljan je i mladi sarajevski limar Amir DerviĀjagiĀ•, koji kaĀ•e da od prodaje svih predmeta u radnji ne bi mogao platiti mjeseĀni porez drĀ•avi. "Moja zarada se fokusira na rad na gradiliĀtima za firme. Imate ljude koji rade kao limari po garaĀ•ama. Oni ne moraju plaĀ•ati porez za prostor kao ja, pa su jeftiniji i imaju viĀ•e posla. Iako sam zavrĀio Drugu gimnaziju, a potom SaobraĀajni fakultet, opredijelio sam se za tradicionalni posao moje porodice", kaĀ•e DerviĀjagiĀ•. ViĀ•e se voli, kaĀ•e, boriti i biti svoj gazda kao zanatlija, nego raditi slabo plaĀ•en posao za koji se Āikolovao. Jedan od rijetkih, ali takoĀ•e nezadovoljnih zanatlija na BaĀjĀ•arĀiji je i filigrandĀ•ija Mensur BektĀ•. "RuĀ•no izraĀ•ujem nakit od srebra, ali radim i s poludragim kamenjem, koralom, oniksom, tirkizom, biserom. IzraĀ•ujem i tabakere, mala ogledala, muĀitikle za cigarete. Prodaja zavisi od ulice na BaĀjĀ•arĀiji u kojoj imate duĀ•an", govori BektĀ•. NajviĀ•e bi se, kako kaĀ•e, profit poboljšao ako bi se konaĀ•no razdvojili oni koji donose svoju robu u radnje i prodaju od onih koji robu izraĀ•uju. Na BaĀjĀ•arĀiji je i duĀ•an u kojem je moguĀ•e kupiti tucanu kafu, moĀ•da jedini takve vrste u BiH. "Ā•euvamo jednu tradiciju. Nekada je naĀja porodica imala Ā•uvenu kafanu na Vratniku, ali je sruĀjena. Kod nas je tucanu kahvu pio i nadaleko poznati Zulfikar Zuko DĀ•umhur, svjetski putnik, pisac, slikar. Godine 1973. je rekao: 'Ova se kahva tuca i pije, ko moĀ•e i ko smije'. Tako da je to ostao do danas naĀ slogan. Eto, opstajemo uprkos mnogim problemima, mada je Āinjenica da stari zanati nestaju", ispriĀ•ao je Mufid Burek. Da je iz godine u godinu sve teĀ•e opstati,

baveći se zanatskim poslom, primijetio je i Ljuban Soldat, vlasnik obuštarske radnje "Soldat" u Banjaluci, koji kaže da je uzrok tome siromaštvo. "A to je više siromašnih, sve manje popravljam obušt. Taj posao opada i izumire. U tome baš slijedimo zapad jer tamo nestaje zanatstvo. Ima kod njih još nekih zanatlija koji se bave zlatom ili popravkom satova, ali onih koji održavaju onaj najsiromašniji sloj ljudi tamo više nema", kaže Soldat. Ne pamti da je u posljednjih 10 godina da je neko završio obuštarski zanat i prihvatio se servisiranja obušte. Prema njegovim riječima, situacija je takva jer su mladi izgubili smisao za posao, pa ne mogu da rade i žive od svog truda. "Svi mladi danas žive na račun svojih roditelja, svi idu u školu, studiraju, neki se posle zaposle, a neki ne. Mislim da malo ko vodi računa o njima. Od prošlog sistema mi smo ubijedili mlade da bez škole nije moguće živjeti i raditi, ali nije tako. Rad stvara radnika, ali i motivacija. A ta je ovdje u praznini i smradu od ljepila mlad čovjek ako nema profit", priča on. Kaže da razumije mlade koji ne žele da rade posao za koji nemaju nikakav stimulans. "A to bi neko popravljao tu staru i prljavu obušt za male pare kada može završiti srednju apotekarsku školu i raditi ist, siguran i dobro plaćen posao u apoteci", kaže Soldat. Moguće je, kako tvrdi, od zanata preživjeti, ali ne i ne žito više zaraditi i ulagati u posao i alate. Najjeftinija cijena usluge u toj radnji košta pet KM za promjenu plastike na ženskoj cipeli. Zanimljivo je to da u radnji ima mnoštvo cipela koje su ljudi donijeli da poprave, a onda više nikada nisu došli po njih. Razlog za to je, vjerovatno, kupovina nove obušte, tako da im stara više nije ni potrebna, kaže Soldat. I u obuštarskoj radnji "Nešto" složili su se da je posla, kao i mladih koji bi naslijedili ovaj zanat, sve manje. "Ja volim ovaj posao i mislim da nije teško onome ko voli da ga radi. Problem je to što danas ljudi nemaju novca, tako da ni mi nemamo posla. Iz godine u godinu posla je sve manje, pa je izvjesno da će u budućnosti kod nas obuštarstvo izumrijeti", kaže Nenad obota, vlasnik radnje. Nezadovoljni brojem mušterija su i brice i asovniari, kojih u Banjaluci ima sve manje. Venera Borojević, frizerka u muškom frizerskom salonu "Goran", u kojem mušterije osim žičanja mogu i da se obriju, kaže da je istina da posla ima sve manje, jer je, kako objašnjava, mladima jeftinije da se sami briju, pa tu uslugu većinom traže oni stariji, iznemogli, koji to ne mogu sami. "Cijena brijanja, bez obzira na to da li je u pitanju klasično brijanje ili oblikovanje brade, kod nas je šest KM, ali za to se najviše odlučuju stariji ljudi. Mladi dođu u prvih nekoliko puta i, kada vide kako im mi oblikujemo bradu, poslije to sami rade kod kuće. Sve u svemu, što se brijanja tiče, posao je u opadanju", priznaje Borojevićeva. Danas je, kaže, brijanje postala potreba, a ne zadovoljstvo, kao ranije kada su ljudi odlazili kod brice da bi porazgovarali i nešto novo čuli. Sve manje mušterija ima i u briačkoj radnji na sarajevskoj Bašćaršiji, koja ima jako dugu tradiciju. "Briački zanat je ugrožen. Većina mladih, recimo, radije želi otići u frizerski salon nego u briačnicu. A to bi neko davao pet KM za brijanje, kada može da se ne brije mjesec dana ili da se obrije kući. Mnogo je manje posla, ali ja sam, eto, odlučio da nastavim ovaj porodični zanat", kaže brico Muharem Ajdinović. Dodaje da opstaje zahvaljujući starijim mušterijama. Isto tako, kaže, i turisti često navrate jer takvih briačnica u drugim zemljama već odavno nema. I Banalućanin Milovan Vrančić, vlasnik asovniarske radnje "Vrančić", nezadovoljan je zbog opadanja posla. Ranije se, priča, moglo živjeti samo od popravke satova, a danas od toga ne bi mogao platiti ni obaveze prema državi, zbog čega se bavi i njihovom prodajom. "Radim ovaj posao već više od 30 godina i moram priznati da je posla sve manje. Naravno to je loš zimski period. Pošto se i broj asovniara znatno smanjio u odnosu na prethodni period, vidimo da je posla sve manje", navodi on. Iako je djecu naučio tom zanatu, Vrančić kaže da ne bi volio da se tim poslom bave jer je zarada jako slaba. Dečava se, kaže, da mu ljudi donesu neke kineske satove, ručne ili budilnike, čija popravka košta više nego puna cijena, tako da odmah odustaju od popravke jer im se ne isplati. Pošto do sada niko od mladih nije pokazao interesovanje da kod njega izuči taj zanat, smatra da je čisto da je on u dogledno vrijeme potpuno nestati s naših prostora. Iako je sada situacija loša, Vrančić se, kao i kolege iz drugih branja, potajno nada da će doći bolja vremena, te da će naši dragocjeni stari zanati opet biti na cijeni. Autor: Blaženka Lejić, Elma Duvnjak Izvor vijesti: Nezavisne